

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Богдана Будикіна

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. пед. наук, доц. Марущак О. В.)

ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА НОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ КНИЖКОВІЙ ГРАФІЦІ ТА ІЛЮСТРАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено сучасний стан української дитячої книжкової графіки та ілюстрації. Обґрунтовано значення ілюстрованої книги для розвитку дитини, розглянуто творчість провідних українських ілюстраторів, поєднання традицій та новаторства в їхніх роботах, а також основні тенденції розвитку цієї галузі.

Ключові слова: дитяча книга, ілюстрація, книжкова графіка, українські художники, сучасне мистецтво, естетичне виховання, традиції, новаторство.

Abstract. The article examines the current state of Ukrainian children's book graphics and illustration. It substantiates the importance of illustrated books for child development, explores the work of leading Ukrainian illustrators, the combination of traditions and innovation in their works, as well as the main trends in the development of this field.

Keywords: children's book, illustration, book graphics, Ukrainian artists, contemporary art, aesthetic education, traditions, innovation.

У культурному просторі сучасного суспільства відбувається перехід від традиційної друкованої форми книги до її цифрового аналога. Для дорослого читача переклад текстової інформації у цифровий формат прийнятний й у багатьох випадках зручний. Проте дитяча книга повинна мати пріоритетне

значення у культурному просторі дитини саме у друкованій формі. Дитяча книжкова графіка та ілюстрації за допомогою яскравого образу через поєднання деталей та емоцій передають важливі моральні цінності дитині, уникаючи надмірної повчальності. Сучасні українські графіки дитячої літератури, зберігаючи естетику класики, впроваджують новаторські рішення для розкриття змісту сучасних творів. Поєднуючи різні техніки та матеріали, вони створюють вишукані й зрозумілі дітям ілюстрації. У книжковій графіці також присутній традиційний український колорит (пейзажі, символи-обереги, особливості національного одягу тощо), що збагачує художнє сприйняття дітей, розширює їхній світогляд та сприяє збереженню національної культури.

Україна завжди славилася талановитими ілюстраторами. Шанувальники українських дитячих книг легко впізнають неповторний стиль таких митців, як Владислав Єрко, Кость Лавро, Катерина Штанко, Олег Петренко-Заневський та Максим Паленко. Владислав Єрко – відомий український ілюстратор, який співпрацює з видавництвом «А-ба-ба-га-ла-ма-га». Його чарівні казкові ілюстрації, виконані у змішаній техніці (гуаш, акварель, туш, олівець, комп'ютерна графіка) (рис. 1-2), заохочують дітей до читання, розвивають їхню уяву та дарують естетичне задоволення. Деталізовані та емоційні роботи В. Єрка надихають мріяти та вірити в дива.

*Рис. 1. Ілюстрація В. Єрка до казки
Г. Х. Андерсена «Кресало»*

*Рис. 2. Ілюстрація В. Єрка до казки
Сент-Екзюпері «Маленький принц»*

Серед відомих сучасних українських художників – Євгенія Гапчинська, чий наївний та щирий стиль особливо близький дітям (рис. 3). Її роботи, які експонуються в Україні та за кордоном і зберігаються в музеях та приватних колекціях, стали основою для поштових марок (2008 р., марки «Знаки зодіаку», Укрпошта) й ілюстрацій до дитячих книг, таких як «Аліса в країні чудес» Льюїса Керрола (видавництво «Фоліо») та «Ліза та її сни» Івана Малковича (видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га»).

Кость Лавро – знаний книжковий графік, лауреат Шевченківської премії, чий роботи відзначалися на міжнародних виставках дитячої книги у Болоньї, Братиславі. У його яскравих ілюстраціях простежується вплив українського авангарду 20-х років та народного малярства (рис. 4). Його ілюстрації до книжки М. Гоголя «Ніч перед Різдвом» отримали численні нагороди. Він співпрацює з українськими видавництвами та популярним французьким дитячим журналом «Pomme d'Ari». Його персонажі вирізняються національним колоритом і впізнаваним стилем, а створені ним котики й зайчики полюбилися багатьом українським дітям.

*Рис. 3. Хлібець з салом.
Є. Гапчинська*

*Рис. 4. Ілюстрації К. Лавра
до книги «Пан Коцький»*

Катерина Штанко – одна з найвідоміших українських дитячих графіків, відзначена численними нагородами за свої самобутні та яскраві ілюстрації до багатьох дитячих книг. Особливо близькі їй етнічні казки, серед яких ілюстрації до «Фінських народних казок» та «Норвезьких народних казок». Її малюнки до книги «Ста казок» видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га» викликають захоплення, а ілюстрації до книги «Слон на ім'я Гудзик» (видавництво «Старий лев») сповнені світла й тепла, за що їх так люблять юні читачі (рис. 5).

Мистецький дует графічних дизайнерів Романи Романишин та Андрія Лесіва успішно продемонстрував візуальні можливості української дитячої книги, створивши у 2011 р. книги «Рукавичка» (видавництво «Навчальна книга – Богдан», рис. 6) та «Ріпка» (Творча майстерня «Аграфка»).

Рис. 5. Ілюстрації К. Штанко до книги «Слон на ім'я Гудзик»

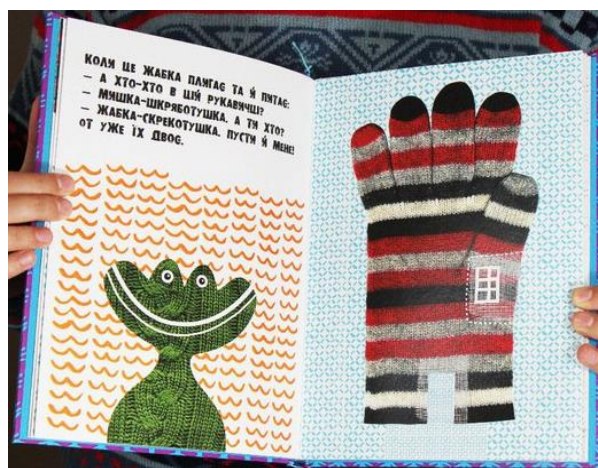

Рис. 6. Казка «Рукавичка» (творча майстерня «Аграфка»)

Книга «Зірки і макові зернята» Р. Романишин та А. Лесіва («Аграфка», видавництво «Старий лев», рис. 7) отримала премію Opera Prima на Болонському ярмарку дитячої книги у 2014 р. Ця нагорода відзначила інноваційність книги та її відповідність сучасним європейським тенденціям. На сьогодні творчий доробок цих графічних дизайнерів налічує понад десять авторських книжкових проєктів. Згодом творчі інтереси графічних дизайнерів Р. Романишин та А. Лесіва охопили ширше коло тем. Їх приваблюють

комплексні проєкти, що вимагають глибокої інтелектуальної роботи, де книга розглядається як цілісний об'єкт, з урахуванням усіх елементів: паперу, формату, динаміки та форми.

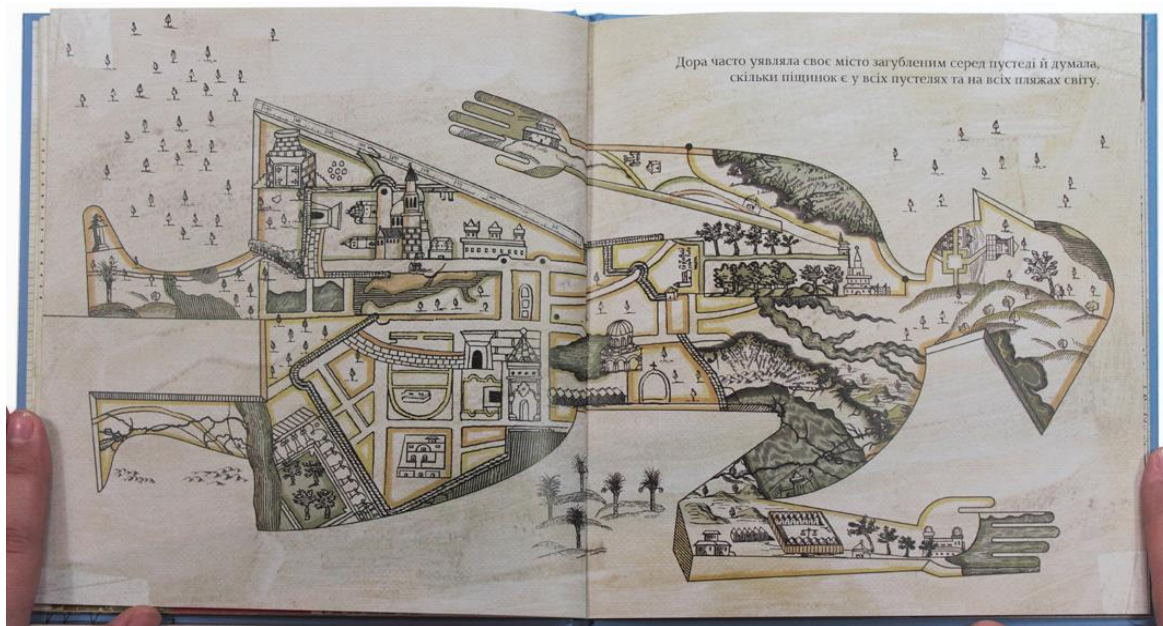

Рис. 7. «Зірки і макові зернята» (творча майстерня «Аграфка»)

Нині чимало українських дитячих ілюстраторів радують юних читачів. Серед стилістичних напрямів виокремлюються класичний реалізм (Владислав Єрко, Андрій та Ольга Дугіни) та наслідування європейського мінімалізму (Анна Сарвіра, Поліна Дорошенко). Проте українські ілюстратори загалом працюють у різноманітних стилях і художніх техніках: від акварелі до комп'ютерної графіки, від олійного живопису до аплікації. Серед яскравих митців сучасної української ілюстрації – Наталка Гайда («Бабусина господа», «Про драконів і щастя» та ін.), Ростислав Попський («Пригоди короля Мацюся», «Карлик Ніс» та ін.), який прагне відійти від реалізму, та Іван Сулима («100 казок», «Котигорошко» для iPad та ін.), який відзначає появу експериментів і книжок-картинок в українській ілюстрації. І. Сулима та Р. Попський разом з іншими відомими художниками створили «Велику ілюстровану книгу казок» з оригінальними малюнками до популярних казок (рис. 8).

Українська ілюстрована дитяча книга активно розвивається, а вітчизняні ілюстратори успішно представляють своє мистецтво на міжнародних

конкурсах, таких як у Болоньї та Братиславї. Їхні роботи вирізняються ретельною деталізацією, використанням теплих і яскравих кольорів, повторюваних візерунків, округлими формами предметів і мальованими шрифтами на обкладинках.

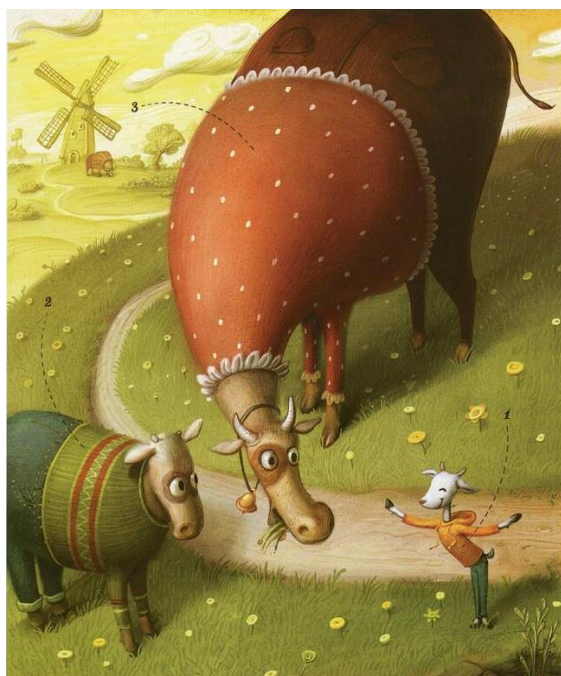

Рис. 8. «Велика ілюстрована книга казок».

Ілюстратори – Іван Сулима і Ростислав Попський

Отже, сучасна дитяча книга, орієнтована на активний комунікативний зв'язок з дитиною, є важливим елементом її духовного розвитку. Ілюстрована книга однаково цінна для дітей та дорослих, формуючи сімейні традиції та зв'язок поколінь. Концепція сучасної дитячої книги передбачає важливу роль художника-ілюстратора у створенні цілісного стилю видання та збагаченні ідеї твору. Експерименти з візуальними засобами та технологіями розширюють можливості друкованої книги, роблячи її значущою частиною дитячого предметного світу.